

21. helluntain jälkeinen viikko, lauantai

Päivän epistola

(2. Kor. 3: 12 – 18)

”Veljet, koska meillä on tällainen toivo, esiinnyimme aivan avoimesti, toisin kuin Mooses, joka pani kasvoilleen peitteen, jotteivät israelilaiset näkisi katoavaisen loisteen häviämistä. Heidän mielensä paatuivat. Sama peite pysyy edelleenkin paikoillaan, kun he lukevat vanhan liiton kirjoituksia, sillä vasta Kristus sen poistaa. Yhä vieläkin heidän sydämensä päällä on peite Mooseksen lakia luettaessa. Mutta kun heidän sydämensä kääntyy Herran puoleen, peite otetaan pois. Herra on Henki, ja missä Herran Henki on, siellä on vapaus. Me kaikki, jotka kasvot peittämättöminä katselemme Herran kirkkautta kuin kuvastimesta, muutamme saman kirkkauden kaltaisiksi, kirkkaudesta kirkkauteen. Tämän saa aikaan Herra, joka on Henki.”

Paavali kirjoittaa tässä uuden liiton kirkkaudesta ja vanhan ja uuden liiton pappeudesta. Hieman ennen hän totesi, että uuden liiton kirkkaus on paljon kirkkaampi, kuin vanhan liiton kirkkaus. Tämän takia hänellä on ”tällainen toivo”. Tämä suurempi kirkkaus saa Paavalin puhumaan ja toimimaan ”avoimesti”. Vanhemmat suomennokset puhuvat rohkeasta toiminnasta. Muilla kielillä on käytetty ilmaisuna myös ”uskalluksella”, ”puheen selkeydellä” ja ”täydellisellä luottamuksella”.

Mooses pani kasvoilleen peitteen, sillä hän tiesi toimivansa lyhytaikaisesti (2. Moos. 34: 33 - 35). Tästä seuraa, että Mooseksen seuraajat ovat suljettuja, he eivät näe, mutta Paavalin ryhmä (apostolit) ovat avoimia, heillä on näkökyky. ”Heidän mielensä paatuivat” on lainaus profeetta Jesajalta (Jes. 6: 9 – 10; 29: 10) ja Moosekselta (5. Moos. 29: 3). ”Sama peite pysyy edelleenkin paikoillaan, kun he lukevat vanhan liiton kirjoituksia.” He lukevat, mutta eivät ymmärrä. Vanha liitto osoittaa, että se on ”vanhentunut”. ”Sillä vasta Kristus sen poistaa” osoittaa, että oikea ymmärrys tulee vasta Kristuksen persoonassa.

Vanhan liiton kirjoitukset ei tarkoita nyt koko Vanhaa testamenttia. Sillä viitataan Siinailla tehtyyn liittoon Jumalan ja israelilaisten välillä ja siinä olevaan ”liiton kirjaan” (2. Moos. 24: 7). Jos Kristusta ei oteta vastaan, tuo peite säilyy juutalaisten ”sydänten päällä”, silloin kun luetaan ”Mooseksen lakia”. Mooseksen laki tarkoittaa tässä viittä Mooseksen kirjaa (2. Aik. 25: 4; Neh. 13: 1; Ap.t. 15: 21; Mark. 12: 26).

”Sydämensä kääntyy Herran puoleen” merkitsee kääntymistä Jumalan puoleen, joka on ilmestynyt

Kristuksessa. Tässä kohdassa sana Herra tarkoittaa Kristusta. Vain kääntymällä Kristuksen puoleen, ihminen voi ymmärtää Jumalan toiminnan maailmassa: ”peite otetaan pois”.

”Herra on Henki” jakaa tutkijoiden mielipiteet siitä, mitä Paavali tässä tarkoitti. Sanaa Herra voidaan käyttää kaikista Pyhän Kolminaisuuden persoonista eikä sanan käyttäminen nosta yhtä Jumalan persoonaa toisen yli. Voi olla, että Paavali tarkoitti nyt Isää Jumalaa. Toisaalta uskontunnustus toteaa: ”Uskon Pyhään Henkeen, Herraan ja eläväksi tekijään”. Näin voimme ymmärtää, että Paavalin tarkoitus on korostaa tässä Jumalaa Henkenä ja näin torjua ajatus, että hän edelleen toimisi lain kirjaimen mukaan (vrt. 2. Kor. 3: 6). ”Siellä on vapaus”: ne, joita Henki ohjaa, eivät enää ole lain alaisia (Gal. 5: 18). Tässä kohdassa on ehkä aavistus siitä, miten Paavali ohjaa ihmisten käsitystä Vanhan testamentin Herrasta, yhdestä Jumalasta kohti Uuden liiton käsitystä yhdestä Jumalasta, joka on Kolmipersonainen.

Pyhä Henki tuo vapauden kohdata Jumala. ”Me kaikki, jotka kasvot peittämättöminä” tarkoittaa niitä, jotka uskovat Kristukseen. ”Katselemme Herran kirkkautta”. Kristus on Jumalan kuva ja kirkkaus (1. Kor. 11: 7) ja ”Jumalan kirkkaus säteilee Kristuksen kasvoilta” (2. Kor. 4: 6). ”Muutomme saman kirkkauden kaltaisiksi”: pelastus on kehittymistä samankaltaisuuteen Kristuksen kanssa. ”Kirkkaudesta kirkkauteen” tarkoittaa kykyä ylistää Jumalaa. ”Tämän saa aikaan Herra, joka on Henki” ilmaisee, että muutoksen tekee Jumala Henkensä kautta.

Päivän evankeliumi

(Luuk. 6: 1 – 10)

”Siihen aikaan Jeesus kulki sapattina viljapellon laitaa, ja hänen opetuslapsensa katkoivat tähtkäpäitä, hiersivät niitä käsissään ja söivät. Muutamat fariseukset sanoivat: ”Miksi teette sellaista, mitä sapattina ei ole lupa tehdä?” Jeesus vastasi: ”Ettekö ole lukeneet, mitä Daavid teki, kun hänen ja hänen miestensä tuli nälkä? Hän meni Jumalan huoneeseen ja otti uhrileivät, söi ja antoi miehilleen, vaikka niiden syöminen on sallittua ainoastaan papeille.” Ja Jeesus sanoi vielä: ”Ihmisen Poika on sapatin herra.” Eräänä toisena sapattina Jeesus meni synagogaan ja opetti. Siellä oli mies, jonka oikea käsi oli surkastunut. Lainopettajat ja fariseukset pitivät silmällä, parantaisiko Jeesus sapattina, sillä he etsivät tilaisuutta nostaakseen syytteen häntä vastaan. Mutta Jeesus tiesi, mitä heillä oli mielessä. Hän sanoi miehelle, jonka käsi oli surkastunut: ”Nouse ja tule tänne eteen.” Mies nousi paikaltaan ja astui esiin. Jeesus sanoi: ”Vastatkaa minulle: kumpi on sapattina luvallista, tehdä hyvää vai tehdä paha, pelastaa ihmishenki vai tuhota ihminen?” Hän katsoi heitä kaikkia ja sanoi miehelle: ”Ojenna kätesi.” Mies teki niin ja hänen kätensä tuli ennalleen.”

Näissä kahdessa peräkkäisessä kertomuksessa Jeesus tekee vapauttavia tekoja sapatina. Hän osoittaa olevansa sapatin Herra. Nämä kertomukset ovat myös Matteuksella (Matt. 12: 1 – 8, 9 – 14) ja Markuksella (Mark. 2: 23 – 28; 3: 1 – 6).

”Kerran sapatina” sisältää oikean tiedon, kyse on sapatista, mutta sana ”kerran” ei kerro koko totuutta. Alkuperäinen sana on suomennettuna ”toinen ensimmäinen”. Sen merkityksestä on kiistelty. On esitetty, että se on ensimmäinen sapatti juutalaisen pääsiäisen jälkeen. Muitakin teorioita on. Sana sapatti merkitsee lepoa. Jos jokin juutalainen juhla osui perjantaiksi, silloin sitäkin päivää kutsuttiin sapatiksi. Silloin varsinaista sapattpäivää kuvataan sanalla ”toinen ensimmäinen”. Kirjoitan tämän auki lähinnä siksi, että erilaisissa käännöksissä eri kielillä tämä kohta on kirjoitettu hieman eri tavoin.

Pyhä Ambrosius ymmärsi ensimmäisen sapatin ensimmäiseksi liitoksi. Maininta toisesta sapatista hänen mukaansa kertoo uudesta liitosta ja ylösnousemuksesta. Ensimmäisen sapatin aikana vallitsi laki ja toinen sapatti toi mukanaan evankeliumin. Uudessa liitossa ei ole vain papeille varattuja leipiä, vaan leivät annetaan vapaasti kaikille.

Mooseksen lain mukaan oli sallittua ”käsin kerätä tähkäpäitä” (5. Moos. 23: 26) toisen pellolta. Sapattina oli kaikenlainen työnteko kielletty (2. Moos. 20: 8 – 10), myös elonkorjuu (2. Moos. 34: 21). Tämän takia fariseukset moittivat heitä. Luukas kuvaa tarkasti opetuslasten toiminnan, paitsi tähkäpäiden katkomista hän mainitsee ”hiersimisen” (jauhamisen).

Jeesuksen vastaus on myös Vanhasta testamentista (1. Sam. 21: 1 - 7). Siinä ei ole kyse sapatista, vaan kielletyn ruoan nauttimisesta (1. Sam. 21: 1 – 6; 3. Moos. 24: 5 – 9). Jeesuksen vastauksen huomio on siinä, että sekä Daavid miehineen että Jeesuksen opetuslapset tekivät jotain, mikä oli kiellettyä Mooseksen laissa. Näin Jeesus myönsi fariseusten huomion.

Tärkein asia tulee seuraavaksi: ”Ihmisen Poika on sapatin Herra”. Jeesus on Jumalan edustaja lopun ajan toiminnassa, Ihmisen Poika. Hän on alistanut sapatin itselleen ja Jumalan valtakunnan toteutumiselle. Tämä merkitsee myös (Mooseksen) lain alistamista Hänelle. Sapattimääräysten noudattaminen aiheutti keskustelua varhaisessa kirkossa. Evankelista painottaa, että sapatinkin kohdalla on uusi järjestys.

Jeesus sai toiminnallaan ja opetuksellaan vastustajia niistä, jotka opettivat Mooseksen lain kirjaimellista toteuttamista. Kertomuksessa mainitaan lainopettajat ja fariseukset. He seurasivat

Jeesuksen toimintaa pyrkien löytämään Hänen rikkeensä Mooseksen lakia vastaan voidakseen tuomita Hänet lain rikkomisesta. Heidän lain tulkintansa mukaan sapattina ei saanut parantaa, se katsottiin työn tekemiseksi.

Jeesus paransi sapattina synagogassa miehen, jolla oli oikea käsi surkastunut. Tällä toiminnalla Jeesus osoitti, että sapattina sai tehdä hyvää ja pelastaa toisen ihmisen elämä. Hän asettaa vastakkain kaksi erilaista toimintamallia: ihminen voidaan parantaa tai tuhota. Parantamalla sairaan Jeesus osoittaa, mitä on oikea myötätunto toista ihmistä kohtaan.

Vanhan kirkon perinteessä asiaa selitetään myös seuraavalla tavalla. Käsi on se ihmisen ruumiin osa, jolla tehdään työtä, myös hyviä tekoja. Surkastunut käsi esti hyvän tekemisen. Se kuvaa pahan vallassa olevaa ihmistä. Jeesus parantaa surkastuneen käden, jotta mies voi tehdä hyvää. Hänet siis palautetaan Jumalan yhteyteen.